

BESLUIT WET NATUURBESCHERMING VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN
GELDERLAND

Wet natuurbescherming hoofdstuk 3, ontheffing soorten

Datum besluit : 7 oktober 2019
Onderwerp : Wet natuurbescherming - 2019-003973 - gemeente Renkum
Activiteit : Isolatie woningen aan de Ommershoflaan en de Cornelia Schadeweg
te Oosterbeek
Verlenen/weigeren : verlenen ontheffing

Aanvrager : Vivare
Zaaknummer : 2019-003973

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Vivare, Meander 825, 6825 MH Arnhem, hierna te noemen de aanvrager, van 26 maart 2019 om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming, hierna de Wnb.

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende *aanvraag en het procesverloop* toegelicht;
- Daarna volgt het *besluit* met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje '*beoordeling*' wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met enkele algemene bepalingen en een toelichting op het verdere procesverloop ('*overige verplichtingen*' en '*zienswijzen*').

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 26 maart 2019 ontvingen wij een aanvraag van Vivare voor een ontheffing in het kader van hoofdstuk 3 van de Wnb op grond van artikel 3.1 lid 2 voor het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren van de huismus en de gierzwaluw en artikel 3.5 lid 2 en lid 4 voor het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger en het opzettelijk verstoren van vleermuizen.

De ontheffing wordt aangevraagd in het kader van de in de wet genoemde belangen van de volksgezondheid of de openbare veiligheid en van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De aanvraag maakt deel uit van deze ontheffing.

Er is voor de aangevraagde projectwerkzaamheden niet eerder een ontheffing verleend.

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Op 16 juli 2019 hebben wij van de aanvrager aanvullende stukken ontvangen waarom wij telefonisch op 16 juli 2019 verzocht hebben.

Het plangebied ligt binnen 500 meter van Natura 2000-gebied de Veluwe. Er heeft een toets plaatsgevonden naar de effecten van het de projectwerkzaamheden op het Natura 2000-gebied. Er is aangegeven dat er geen negatieve effecten zijn. De initiatiefnemer vraagt geen vergunning aan. Wij maken u attent op de uitspraak van de Raad van State van 29 mei dat voor een toename van stikstofdepositie, hoe klein ook, een vergunningplicht geldt. Wij adviseren u met in achtneming van de uitspraak opnieuw naar de stikstofsituatie van uw project te kijken.

Het ontwerpbesluit heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen. Wij hebben binnen deze termijn geen zienswijzen ontvangen.

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 3.3 lid 1, lid 4 en lid 5 en 3.8 lid 1 en lid 5 van de Wet natuurbescherming

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Vivare, Meander 825, 6825 MH Arnhem;

voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals weergegeven in tabel 1

Tabel 1 Soort(en), verbod(en) en belang(en)

Soort	Verbod		Belang
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Gierzwaluw (<i>Apus apus</i>)	Artikel 3.1 lid 2	Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	B
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Artikel 3.5 lid 2	Het opzettelijk verstoren	B
	Artikel 3.5 lid 4	Het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	

Belang:

A. Artikel 3.3 lid 4b onder 1 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

B. Artikel 3.8 lid 5b onder 3 van de Wnb: in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wet natuurbescherming de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing geldt voor complex 50020501 Cornelia Schadeweg/Dennenkampweg en complex 50020502 en 50020801 Ommershoflaan te Oosterbeek zoals aangegeven in figuur 1, 2 en 3 van bijlage 1.
2. De geldigheidsduur van de ontheffing eindigt op 31 december 2024.
3. De ontheffing geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.

4. De ontheffinghouder dient contact op te nemen met de Provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden, waarvoor geen ontheffing is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen ontheffing is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-003973.
5. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
6. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen beschikken op de plaats waar de activiteiten van de ontheffing worden uitgevoerd over een (digitale) kopie van deze ontheffing, en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
7. De in voorschrift 5 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
8. Indien de ontheffinghouder de ontheffing in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-003973.
9. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend moet melding worden gedaan van de datum van start van de werkzaamheden bij de Provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-003973.
10. De voorgenomen werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige¹ op het gebied van de huismus, de gierzwaluw en vleermuizen.
11. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waarvoor de ontheffing is verleend, dient door de ontheffinghouder een ondertekende opdrachtbevestiging van de ecologische begeleiding te worden verstrekt aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2019-003973. In de opdrachtbevestiging dient een omschrijving van de ecologische begeleiding, de naam en het telefoonnummer van de ecologisch deskundige te worden vermeld.
12. De ecologisch deskundige houdt tijdens het aanbrengen van de mitigerende maatregelen en de ecologische begeleiding alle bevindingen bij in een logboek. In het logboek wordt vermeld op welke data de deskundige aanwezig was, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd en begeleid, en hoeveel exemplaren en verblijfplaatsen van welke beschermde soorten op welke locatie zijn waargenomen. Tevens dienen er duidelijke foto's van de werkzaamheden

---

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

en de geplaatste voorzieningen te worden opgenomen in het logboek. Het logboek moet altijd beschikbaar zijn op de projectlocatie.

13. Het logboek dient door de ontheffinghouder uiterlijk twee weken na afronding van de ecologische begeleiding/werkzaamheden aan de provincie Gelderland te worden verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2019-003973.

Soortspecifieke voorschriften

14. Alle mitigerende maatregelen zoals genoemd onder het kopje '*In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen*' en die zijn opgenomen in bijlagen 2, 3 en 4 van deze ontheffing dienen te worden uitgevoerd.
15. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 10 begeleidt in elke geval het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen, het ongeschikt maken van verblijfplaatsen, een nacontrole en een locatiebezoek voorafgaand aan het starten van werkzaamheden aan een nieuw woonblok.
16. De nesten van de huismus dienen voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden.
17. Omdat alle projectwoningen die gerenoveerd worden potentieel geschikt zijn voor overwinterende vleermuizen, mogen de renovatiewerkzaamheden niet uitgevoerd worden in de overwinteringsperiode van vleermuizen, globaal lopend van 1 november tot 1 april. Indien het niet mogelijk is de werkzaamheden buiten de overwinteringsperiode uit te voeren, dienen alle projectwoningen met potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen voor de winter en in de actieve periode (voorkeur oktober, binnen de paartijd, globaal lopend van 15 augustus tot 1 november), voorafgaand aan de werkzaamheden, ongeschikt gemaakt te worden. Bij het ongeschikt maken in de paarperiode dient de avondtemperatuur 3 dagen achtereenvolgend minimaal 10°C te zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient de juiste methode en het juiste moment van ongeschikt maken te bepalen. Na het ongeschikt maken dient nogmaals een controle uitgevoerd te worden of de vleermuizen echt vertrokken zijn, met een vleermuisonderzoek in de avond.
18. Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, dient het werk ter plaatse stopgezet te worden totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient hierbij geraadpleegd te worden.
19. De tijdelijk aangebrachte vleermuiskasten dienen te blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiode. Daarnaast mogen de tijdelijke vleermuiskasten pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door vleermuizen en buiten de meest kwetsbare periodes zijnde de kraamperiode (half mei tot half juli) en de winterperiode (1 november tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
20. De exclusionflaps dienen buiten de kraamperiode van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te worden aangebracht.
21. Het aanbrengen van doeken om huismus te weren dient niet in periodes van strenge vorst te gebeuren.

22. Bij de alternatieve locaties voor de gierzwaluw dienen op de volgende wijze geluiden afgespeeld te worden om de locaties beter vindbaar te maken:
- Vanaf begin mei, in overleg met een deskundige vanaf dat de eerste gierzwaluwen terugkeren naar Nederland, tot eind juli;
  - Zo luid mogelijk;
  - Bij mooi weer en dan in ieder geval tussen 6:00 en 8:00 uur en tussen 20.00 uur en zonsondergang.

BEOORDELING VAN DE AANVRAAG

Project

In de aanvraag beschreven project

Woningcoöperatie Vivare heeft in Oosterbeek een groot aantal woningen in eigendom. Vivare is voornemens in een tijdsbestek van enkele jaren alle woningen met een energielabel D t/m G te voorzien van na-isolatie. Voor een deel van de woningen staat voor 2017-2018 groot onderhoud geprogrammeerd. In Oosterbeek in de Ommershoflaan en de Cornelia Schadeweg/Dennenkampweg worden 30 woningen in 15 woonblokken gerenoveerd en de adressen van de projectwoningen zijn Ommershoflaan 14 tot en met 40 (even), 45, 49 en 51, Cornelia Schadeweg 4 tot en met 10 (even), 14, 20, 24 tot en met 30 (even) en Dennenkampweg 11, 13 en 21. Er zijn tussenliggende woningen die niet tot het project behoren.

De uit te voeren werkzaamheden bestaan uit:

- Aanbrengen bouwsteigers rondom woonblokken;
- Aanbrengen van dakisolatie vanaf de buitenzijde:
  - o Verwijderen dakpannen en eventueel dakbeschot;
  - o Aanbrengen dakisolatieplaten;
  - o Terugplaatsen dakpannen;
- (Na)vullen van spouwmuren, in alle muren is al isolatie aanwezig;
- Herstellen voegwerk buitenmuren;
- Eventueel aanbrengen van extra vloerisolatie.

De periodes waarin gewerkt wordt zijn globaal:

- Vanaf oktober 2019 start werk eerste woonblokken tot eind 2024 inclusief onverhoopte uitloop;
- Werkzaamheden worden per 1 à 2 woningblokken tegelijkertijd uitgevoerd. Per woningblok is men 1 tot 2 weken bezig. Dit zou aaneensluitend ongeveer 30 weken werk zijn.

Onderzoek

In de aanvraag beschreven wijze van uitvoering van het onderzoek

In augustus 2016 is een quickscan Flora- en faunawet uitgevoerd, waaruit bleek dat er mogelijk vaste verblijfplaatsen in de woningen zijn van gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuizen. In 2016-2017 is de aanwezigheid van deze soort(groep)en onderzocht op basis van de Wnb.

Als vooronderzoek heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden (NDFF/verspreidingsatlassen). Het nader onderzoek naar huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen heeft plaatsgevonden van september 2016 tot en met augustus 2017 op basis van het Vleermuisprotocol 2013/2017 en de soortenstandaards van RVO 2014. De wijze van uitvoeren van onderzoek is beschreven in het rapport Molengraaf, J. van den, 6 november 2017, "Nader onderzoek Wet natuurbescherming" in opdracht van Vivare door Loo Plan te De Steeg in hoofdstuk 2, p. 7 tot en met 11.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden

Tijdens de onderzoeken zijn aangetroffen:

- 1 nest van de huismus aan de Cornelia Schadeweg, onder de dakpannen;
- 2 nesten van de gierzwaluw, in beide complexen één, onder de dakpannen, bereikbaar vanaf de gevelpannen;
- 6 zomerverblijfplaatsen, 4 paarverblijfplaatsen en 1 kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, waarvan 4 zomer- en 3 paarverblijfplaatsen in de projectwoningen, in de spouwmuren van de kopgevels, mogelijk bereikbaar vanaf invliegopeningen onder de gevelpannen en bij de aftimmering van het dakoverstek;
- 5 zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger waarvan 3 met 1-3 dieren per locatie, in de projectwoningen onder de dakpannen, of in de spouwmuren nabij de schoorstenen in de kopgevels en 1 kraamverblijf op korte afstand van de projectwoningen in de Ommershoflaan, buiten het plangebied.
- Steenmarter, 1x waargenomen, niet in een projectwoning;
- Vos, 1x waargenomen, niet in een projectwoning;
- 1 nest ransuil, takkelingen achterzijde woningen Ommershoflaan 41 tot en met 47;
- Rosse vleermuis is regelmatig overvliegend/foeragerend waargenomen;
- Ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis zijn een enkele keer passerend waargenomen;
- Foerageeractiviteit gewone dwergvleermuis vooral bij de grote solitaire bomen kruising Oranjeweg/Ommershoflaan;
- Vliegroute laatvlieger tussen Ommershoflaan 32 en 38, 6 dieren;
- Vliegroute laatvlieger en gewone dwergvleermuis langs de Cornelia Schadeweg, vanuit het noorden naar het zuiden;
- Foerageergebied beide soorten zuidkant Dennenkampweg.

De wijk is groen met veel foerageermogelijkheden, groene tuinen en enkele bomen tegen kopgevels.

Niet aangetroffen zijn:

- Overige vogels, reptielen, amfibieën, overige zoogdieren, beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelden.

In de aanvraag beschreven effecten van het project op de ecologische waarden

Door de renovatiewerkzaamheden worden:

- 1 nest van de huismus en 2 nesten van de gierzwaluw beschadigd en vernield;
- 4 zomerverblijfplaatsen en 3 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en 3 zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger beschadigd en vernield en vleermuizen verstoord.

De verblijfplaatsen worden verwijderd en er worden nieuwe compenserende voorzieningen aangebracht voor de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger, huismus en gierzwaluw.

Het werkprotocol heeft als doel de aanwezige populaties binnen het plangebied te behouden en schade aan individuen te voorkomen. Voor de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis wordt door het aanbrengen van een maatwerkvoorziening met (smet)planken over de hele lengte van de gevels een forse toename aan potentieel geschikte verblijfplaatsen gerealiseerd. Voor de huismus komt de hele ruimte onder het dak beschikbaar en gezien de relatief groene omgeving is er een stijging mogelijk van het aantal broedparen ten opzichte van de huidige situatie. Voor gierzwaluw is er in potentie ook meer ruimte na afloop van de renovatie voor verblijfplaatsen dan in de uitgangssituatie. Omdat bij de renovatie meer ruimte voor verblijfplaatsen wordt gemaakt dan er in de uitgangssituatie was (zoals het beschikbaar maken van de ruimte onder het hele dak), zijn er alleen tijdelijke effecten, waar tijdelijke alternatieven voor worden aangeboden en neemt de functionaliteit van het plangebied voor verblijfplaatsen niet af.

In de aanvraag beschreven preventieve maatregelen om effecten te voorkomen

Omdat er buiten het broedseizoen van de huismus en gierzwaluw wordt gewerkt, of broeden wordt voorkomen, wordt doden, verwonden of verstoren van broedende vogels voorkomen. De woningen worden ongeschikt gemaakt voor vleermuizen voorafgaand aan de werkzaamheden, om doden en verwonden van vleermuizen te voorkomen. Aggregaten worden in overleg met een ecooloog zodanig opgesteld dat ze geen verstoring opleveren op naastgelegen groenstroken of woningen of rustplaatsen van zoogdieren en er wordt geen gebruik gemaakt van kunstlicht of kunstlicht wordt in overleg met een ecooloog zorgvuldig geplaatst om verstoring te voorkomen. Als onverhoopt toch in het broedseizoen gestart wordt met werkzaamheden aan een woonblok, dan wordt dit blok maximaal 3 dagen voor de geplande start bezocht en als er sprake is van een broedgeval, dan worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het uitvliegen van de jonge vogels. Indien vleermuizen in het betreffende woonblok worden aangetroffen, zal worden beoordeeld op welke wijze de getroffen weringsmaatregelen moeten worden aangepast. Hierna zal een nieuwe controle worden uitgevoerd en alleen als het woonblok 'vleermuisvrij' is, zal het woonblok worden vrijgegeven voor de werkzaamheden.

In de aanvraag beschreven gedragscode

Uit de aanvraag blijkt dat geen gebruik gemaakt wordt van een gedragscode.

Nu preventieve maatregelen, ter voorkoming van overtreding van de in hoofdstuk 3 van de Wnb vermelde verboden, niet voldoende in deze aanvraag zijn opgenomen en er geen gedragscode van toepassing is, is voor het uitvoeren van de aangevraagde activiteit een ontheffing nodig.

In de aanvraag beschreven mitigerende maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis en laatvlieger te beperken worden maatregelen voorgesteld. Voor huismus, gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn al in 2018 alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen aangebracht. Voor de laatvlieger zijn in maart 2019 in de kopgevels van de Ommershoflaan 8 Tichelaarkasten ingemetseld en 4 in de Cornelia Schadeweg zoals aangegeven op figuur 7 en 8 in bijlage 4 van dit besluit. De kasten zijn aangebracht in de projectwoningen, in de directe omgeving van de verblijfplaatsen van de laatvlieger, maar niet in de gevels waar verblijfplaatsen vermoed worden. Tijdens de renovatie worden in de overige 18 van in totaal 30 kopgevels nog vleermuisverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis ingemetseld.

Maatwerk

Om tegemoet te komen aan de laatvlieger en om een overmaat aan verblijfsmogelijkheden voor alle soorten te creëren worden maatwerkaanpassingen aan de te renoveren woningen aangebracht. Er zal na de renovatie ruimte ontstaan onder het hele dak. Er worden bij de werkzaamheden over de hele lengte van de dakgoten smetplanken en boeiboorden aangebracht, met een afstand van 1,5 tot 2 cm tussenruimte tot de muur en alle geveldakpannen worden 3 cm overstekend aangebracht. Daardoor kunnen gewone dwergvleermuis, laatvlieger, huismus en gierzwaluw de ruimte tussen de gevel en boeiboord/smetplank en de totale ruimte onder het dak gebruiken. De ruimte is ook toegankelijk vanuit de dakgoot (voor huismus). De mitigerende maatregelen zijn beschreven in het ecologisch werkprotocol en hieronder weergegeven in de volgende tabel. Er wordt aantoonbaar gewerkt volgens het ecologische werkprotocol. Het werkprotocol is tijdens de uitvoering op de werklocatie aanwezig en de inhoud is bekend bij de betrokken werknemers en uitvoerenden. De werkzaamheden worden beschreven in een logboek.

In bijlage 2 van deze ontheffing zijn de tijdelijke locaties van de voorzieningen opgenomen.

Tabel 2 Overzicht van de mitigerende maatregelen.

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Vermijden gevoelige perioden	Tijdelijke mitigatie	Ongeschikt maken of verjagen ruim vóór de ingreep	Permanente mitigatie
Huismus	Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd (15 maart t/m augustus) of indien binnen het broedseizoen gepland wordt te werken, worden de daken waaraan werkzaamheden gepland zijn (inclusief tussenliggende woningen waar niet gewerkt wordt) vóór 1 maart afgeschermd met doorwerkdoek of folie of dakgoten ongeschikt gemaakt met borstels; Werk wordt uitgevoerd onder gunstige omstandigheden (droog, niet-vriezend en onder 6 Bft);	Tijdelijke huismuskasten zijn aangebracht in februari 2018; Plaatsen 2 nestkasten type NK GZ 08 in de omgeving, voorwaarden: - zijn 3 maanden voorafgaand aan de werkzaamheden geplaatst; - zijn van duurzaam materiaal vervaardigd; - worden niet verstoord door de werkzaamheden; - worden op minimaal 3 meter hoogte boven maaiveld geplaatst; - worden niet te heet in de middagzon en er is voldoende dekking en voedsel aanwezig.	Voorafgaand aan de werkzaamheden, worden de nestplaatsen ongeschikt gemaakt; Na ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vogels echt vertrokken zijn; Als doorgewerkt wordt tot in het broedseizoen of als er toch huismussen broeden worden werkzaamheden stilgelegd.	Vanaf begin oktober 2019 aanbrengen van permanente voorzieningen. Na de renovatie zal in elk gerenoveerd huizenblok de volledige ruimte onder de pannen bereikbaar zijn en geschikt als broedlocatie; De foerageer- en drinkmogelijkheden voor de huismus veranderen niet tijdens en na de periode van renovatie; Er blijven voldoende zandige plekken gehandhaafd, waar huismussen hun stofbaden kunnen nemen; Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.
Gierzwaluw	Buiten broedseizoen werken (van half augustus tot half april in Afrika)	Tijdelijke gierzwaluwkasten zijn aangebracht in februari 2018 (10?)	Als er (nog) gierzwaluwen aanwezig zijn, dan worden de werkzaamheden uitgesteld; Om te voorkomen dat terugkerende gierzwaluwen in woningen gaan zitten waar op dat moment aan gewerkt wordt, zijn de exclusion flaps al aangebracht ten behoeve van de andere soorten. Er wordt geen gebruik gemaakt van netten.	Vanaf begin oktober 2019 aanbrengen van permanente voorzieningen voor gierzwaluw per te renoveren woonblok; De kopgevels worden afgewerkt met boeiboorden die aan de bovenzijde worden afgewerkt met dakpannen, die ongeveer 3 cm zullen oversteken zodat geschikte invliegopeningen ontstaan en ruimte onder alle dakpannen ontstaat voor de gierzwaluw bij alle te renoveren woningen. Het bovenste deel van het boeiboord, net onder de gevelpan, wordt ruw gemaakt om de gierzwaluw en vleermuizen meer grip te geven (zie bijlage 3, figuur 4).

				Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.
Gewone dwergvleermuis	Sloop of renovatie uitvoeren buiten de winterperiode of ongeschikt maken in paarperiode;	Tijdelijke vleermuisvoorzieningen zijn aangebracht in februari 2018; Plaatsen van 28 tijdelijke vleermuis kasten type VK WS 02 aan woningen in de directe nabijheid. Er is bij de plaatsing rekening gehouden met de locaties van paarterritoria; Na de werkzaamheden worden de kasten verwijderd, als zij niet in gebruik zijn bij vleermuizen.	Voorafgaand aan de werkzaamheden, in oktober voorafgaand aan de winterperiode, of ná de winterslaap worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt (exclusion flaps); Na ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Dit is met een vleermuisonderzoek in de avond.	Aanbrengen van 18 inmetsele kasten IB VL 01 in de spouw van de kopgevel (1 per gevel) van de woningen die gerenoveerd worden. Daarnaast kan de gewone dwergvleermuis ook gebruik maken van de ruimte onder de dakpannen; Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc. Locaties: de andere gevels dan de 12 uit bijlage 4 waar Tichelaarkasten zijn toegepast voor laatvlieger.
Laatvlieger		Er zijn direct permanente voorzieningen aangebracht.	Voorafgaand aan de werkzaamheden, in oktober voorafgaand aan de winterperiode, of ná de winterslaap en voor de kraamperiode worden in alle te renoveren woningen de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt met exclusion flaps; Na ongeschikt maken vindt een nadere controle plaats of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Dit is met een vleermuisonderzoek in de avond.	In maart 2019 zijn permanente voorzieningen gerealiseerd in de vorm van 12 Tichelaarkasten (zie bijlage 4), aan woningen in de directe omgeving waar geen verblijfplaatsen van vleermuizen in bekend zijn. Tijdens de renovatie vanaf begin oktober 2019 zullen na het verhogen van daken voor isolatie, smetplanken worden aangebracht met smalle tussenruimten van circa 1,5-2 cm. Daarnaast blijft de ruimte tussen gevelpannen en boeiboorden/smetplanken beschikbaar (zie bijlage 3 figuur 4 en bij gierzwaluw).

In de aanvraag beschreven overtreding van verbodsbepalingen

Aan de hand van het voorgaande is in de aanvraag bepaald welke verbodsbepalingen worden overtreden. Dit is aangegeven in het aanvraagformulier.

Beoordeling

Beoordeling ecologisch onderzoek en de mitigerende maatregelen

Wij hebben het ecologisch onderzoek beoordeeld en wij oordelen dat het onderzoek op de juiste wijze is uitgevoerd en compleet is. De voorgestelde mitigerende maatregelen zijn met enkele aanvullingen voldoende. Ongeschikt maken van woningen met mussen- en vleermuiswerende exclusion flaps moet niet bij strenge vorst of in de kraamperiode van de laatvlieger of de gewone dwergvleermuis worden gedaan. Hiervoor zijn voorschrift 20 en 21 opgenomen.

Door het zowel aanbrengen van ingemetselde kasten als het maatwerk met boeiboorden en smetplanken en het toegankelijk maken van de hele ruimte onder het dak, is er ruim aandacht besteed aan alternatieven die zoveel mogelijk lijken op de bestaande situatie voor laatvlieger en gierzwaluw. Het kan ook zijn dat er een vergroting van het aantal verblijfplaatsen is. De spouwmuren zijn in dit geval al geïsoleerd en alleen het bovenste (ingezakte) deel van de spouwmuren was nog beschikbaar. Door de toenemende warmte worden ruimtes onder het dak al gauw te heet, maar er zijn in de 30 woonblokken ook voldoende dakranden op het noorden of oosten om ook te voorzien in koelere plekken. Wij achten de gekozen werkwijze en alternatieven voor de zomerverblijfplaatsen van de laatvlieger kansrijk. Voor de huismus, gewone dwergvleermuis en de gierzwaluw zijn de methoden en materialen uitgebreid en kunnen ook tot een toename aan potentiële verblijfplaatsen leiden. Afspelen van geluid is in dit geval nodig, omdat de verblijfplaatsen niet op exact dezelfde plaats zitten en omdat er verder geen verblijfplaatsen van de gierzwaluw aanwezig zijn. Hiervoor is voorschrift 22 opgenomen.

Andere bevredigende oplossing

Andere bevredigende oplossingen van de projectwerkzaamheden zijn beschreven in punt 3 van de aanvullingen van 13 augustus 2019 van Ecochore.

Beoordeling van de andere bevredigende oplossingen

De werkzaamheden zijn locatiegebonden waardoor geen alternatieve locatie mogelijk is. Gezien de constructie van de woningen is een andere isolatietechniek niet gewenst; er kunnen zeer geschikte permanente maatregelen worden genomen met de gekozen methode en de uitvoeringsperiode is zoveel mogelijk afgestemd op de ecologie van de aanwezige soorten.

Wij concluderen dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Belang

In de aanvraag is aangegeven dat het wettelijk belang volksgezondheid en openbare veiligheid is.

Beoordeling van belangen

In punt 5 van de aanvullingen van 13 augustus van Ecochore is beschreven dat de belangrijkste doelen uit het Convenant Energiebesparing Huursector, waaraan ook Vivare zich verbonden heeft, bereikt wordt door het fors verbeteren van de energielabels door het renoveren van de woningen. Door de hieruit voortvloeiende CO₂reductie, wordt een groot maatschappelijk doel gediend. Daarnaast vormt de ingreep een belangrijke maatregel ten aanzien van de volksgezondheid. Als er niet wordt geïsoleerd, leidt dit tot mogelijke overlast van vocht, waardoor schimmels in de woningen kunnen ontstaan, die een risico voor de gezondheid opleveren.

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belangen. Het betreft de belangen die zijn weergegeven in tabel 1.

Gunstige staat van instandhouding

In punt 4 van de aanvullingen van 13 augustus van Ecochore is beschreven in hoeverre de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, huismus en gierzwaluw in het geding is door de geplande werkzaamheden.

De gunstige staat van instandhouding is voor deze soorten niet in het geding. Zowel plaatselijk, regionaal als landelijk kan redelijkerwijs worden gesteld dat, mede door het toepassen van de voorgestelde mitigerende maatregel, de soorten op de locatie en daardoor ook regionaal en landelijk, niet in aantal zullen afnemen. De aanwezige verblijfslocaties per soort maken onderdeel uit van aanzienlijk grotere populaties binnen de bebouwde kom van Oosterbeek. Door het toepassen van een groot aantal compenserende maatregelen in combinatie met voorzorgsmaatregelen, zal de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet in het geding zijn.

Beoordeling van de effecten op de staat van instandhouding van de desbetreffende soorten

Het kan zijn dat de woningen in de huidige staat weinig ruimte bieden voor verblijfplaatsen. Door het project worden er na afloop in dit geval mogelijk en waarschijnlijk meer verblijfplaatsen gecreëerd dan er in de huidige situatie zijn voor gebouwbewonende soorten huismus, gierwaluw, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De omgeving en de begroeiing bij en tegen de woningen verandert niet. De lokale populatie kan in stand blijven met de alternatieve verblijfplaatsen en er is geen invloed op de lokale, regionale of landelijke staat van instandhouding te verwachten.

Het uitvoeren van de maatregelen als bedoeld in de aanvraag leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus, gierwaluw, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Wij kunnen hiermee instemmen.

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke aangevraagde soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten en verboden wordt de ontheffing verleend. Dit komt overeen met de aangevraagde soorten en verboden.

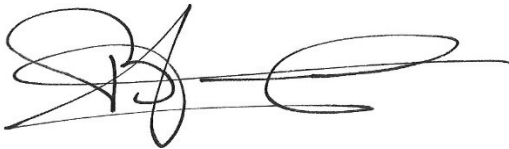
Conclusie

Gelet op het voorgaande kan de gevraagde ontheffing worden verleend.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u er op dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving.

Namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

mr. H. Boerdam
Teammanager Vergunningverlening

Beroep

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van het besluit hiertegen een beroepschrift indienen bij de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem). Zij die partij zijn in de hoofdzaak kunnen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank Gelderland (Postbus 9030, 6800 EM Arnhem) een verzoek indienen om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor individuele burgers (niet voor advocaten en ook niet voor gemachtigden namens een bedrijf of organisatie) bestaat de mogelijkheid digitaal beroep of een verzoek om een voorlopige voorziening in te dienen. Meer informatie kunt u vinden op www.rechtspraak.nl.

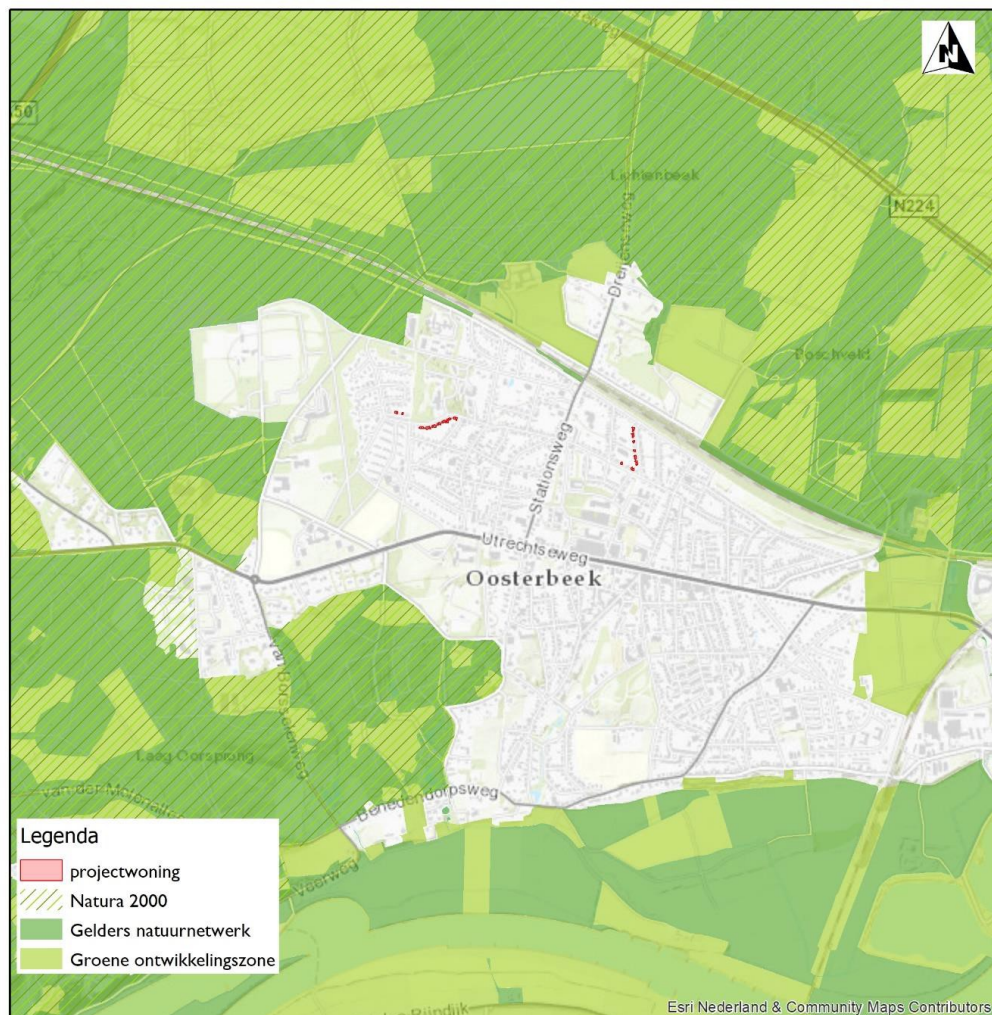
Voor het behandelen van een verzoek om een voorlopige voorziening wordt griffierecht geheven. Over de hoogte en de wijze van betalen van het griffierecht kunt u informatie verkrijgen bij de rechtbank Gelderland via telefoonnummer (088) 361 2000 of op www.rechtspraak.nl.

bijlagen:

- Bijlage 1: Kaart projectlocatie
  - Figuur 1. Ligging projectwoningen
  - Figuur 2. Ligging projectwoningen Oosterbeek-West, Ommershoflaan
  - Figuur 3. Ligging projectwoningen Oosterbeek-Oost, Cornelia Schadeweg
- Bijlage 2: Locaties tijdelijke mitigerende maatregelen
- Bijlage 3: Permanente maatregelen huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, laatvlieger
- Bijlage 4: Maatregelen laatvlieger
  - Figuur 4. Maatwerk. Afstand van 3 cm tussen boeibord en gevelpan.
  - Figuur 5. Positie van kast op kopgevel
  - Figuur 6. Doorsnede Tichelaarkast
  - Figuur 7. Ommershoflaan. Inmetsellocaties Tichelaarkasten voor laatvlieger
  - Figuur 8. Cornelia Schadeweg. Inmetsellocaties Tichelaarkasten voor laatvlieger

BIJLAGE 1

Kaart projectlocatie

Figuur 1. Ligging projectwoningen

Figuur 2. Ligging projectwoningen Oosterbeek-West, Ommershoflaan

Figuur 3. Ligging projectwoningen Oosterbeek-Oost, Cornelia Schadeweg

BIJLAGE 2

Locaties tijdelijke mitigerende maatregelen

Oosterbeek Ommershoflaan			Huismuskast	Gierzwaluwkast	Vleermuiskast (dwergvleermuis)
Oranjeweg	13				1
Oranjeweg	21				1
Jan Riebeeckweg	65				1
Jan Riebeeckweg	59				1
Jan Riebeeckweg	51				1
Jan Riebeeckweg	73				1
Jan Riebeeckweg	86				1
Hartenweg	20				1
					8
Oosterbeek Corelia schadeweg			Huismuskast	Gierzwaluwkast	Vleermuiskast (dwergvleermuis)
Parallelweg	44		1		
Parallelweg	38		1		
Van Deventerweg	29				1
Van Deventerweg	31				1
Van Deventerweg	33				1
Van Deventerweg	35				1
Van Deventerweg	37				1
Van Deventerweg	39				1
Van Deventerweg	41				1
Van Deventerweg	43				1
Van Deventerweg	45				1
Van Deventerweg	47				1
Van Deventerweg	49				1
Van Deventerweg	51				1
Van Deventerweg	30				2
Van Deventerweg	36				2
Van Deventerweg	38				2
Van Deventerweg	44				2
			2		20

BIJLAGE 3

Permanente maatregelen huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, laatvlieger

Figuur 4. Maatwerk. Afstand van 3 cm tussen boeibord en gevelpan. Hierdoor ontstaat een invliegopening en toegang tot de ruimte onder de dakpannen voor gierzwaluw en vleermuizen.

BIJLAGE 4

Maatregel laatvlieger

Voorgestelde woningen voor in metselen Tichelaarkasten:

Cornelia Schadeweg 6
Cornelia Schadeweg 8
Cornelia Schadeweg 10
Cornelia Schadeweg 14

Ommershoflaan 18
Ommershoflaan 20
Ommershoflaan 32
Ommershoflaan 36
Ommershoflaan 38
Ommershoflaan 40
Ommershoflaan 49
Ommershoflaan 51

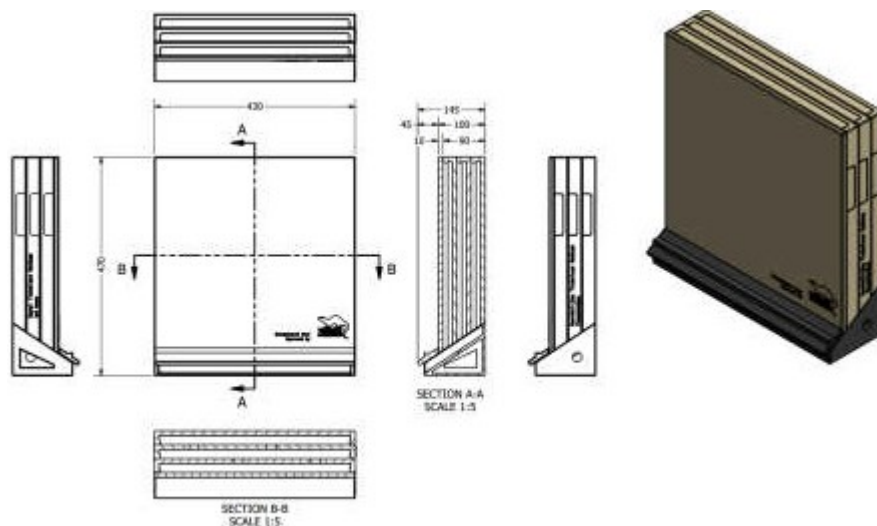

Figuur 5. Positie van kast op kopgevel

Plaatsen vleermuiskasten in omringende woningen – type Tichelaar

Uitgangspunten permanente kasten:

- o De kasten worden verdeeld over verschillende windrichtingen aangebracht waardoor variatie in microklimaat ontstaat.
- o De kasten dienen op minimaal 3 meter hoogte te worden aangebracht.
- o Bij voorkeur niet binnen 1 meter boven een raam.
- o Binnen een straal van 3-4 meter voor de uitvliegopening mogen geen objecten als bomen, takken of lichtbronnen worden geplaatst of aanwezig zijn om zo een vrije en zo donker mogelijke in- en uitvliegopening te waarborgen.

Figuur 6. Doorsnede Tichelaarkast

● - Voorstel locaties in te metselen Tichelaarkasten

Figuur 7. Ommershoflaan. Inmetsellocaties Tichelaarkasten voor laatvlieger.

Figuur 8. Cornelia Schadeweg. Inmetsellocaties Tichelaarkasten voor laatvlieger. Oranje bolletje is locatie in te metselen Tichelaarkast.